

***Thomas Czypionka et al.: A gyógyszertári rendszer egészséggazdasági elemzése.
Különös tekintettel a vénymentes gyógyszerek forgalmazására (1. rész):
Általános ismertetés***

Institut für Höhere Studien (IHS), Wien, December 2017 (143 p.)

Készült az Osztrák Gyógyszerész Szövetség
(Österreichischer Apothekerverband) megbízásából

Kulcsszavak: gyógyszer, gyógyszertári rendszer, vénymentes gyógyszerek, OTC-k, egészséggazdaság, Ausztria, Dánia, Hollandia, Norvégia, Svédország, Anglia, Egyesült Államok

Forrás Internet-helye: <http://irihs.ihs.ac.at/4347/17/2017-ihs-report-czypionka-analyse-des-apothekensystems.pdf>

A vénymentes gyógyszerek kizárólagosan gyógyszertári árusításának megtörésére irányuló törekvések a tárgyra vonatkozó nemzetközi összehasonlító tanulmány megrendelésére készítették az Osztrák Gyógyszerész Szövetséget (*Österreichischer Apothekerverband*). Az *Institut für Höhere Studien (IHS)* vizsgálata Dánia, Hollandia, Norvégia, Svédország, Nagy-Britannia és az Egyesült Államok liberalizált gyógyszerpiacát vette górcső alá. Az elemzés elsősorban a dereguláció ellátásra és árakra, a gyógyszerfogyasztásra és a lakosság gyógyszerkompetenciájára gyakorolt hatásával foglalkozott, de kitért további deregulációs intézkedésekre, mint a gyógyszertárak idegen és többes tulajdonlása feloldásának OTC-piacra gyakorolt hatására is.

Miközben a gyógyszerpiacok az Egyesült Államokban és Angliában kezdettől fogva kevésbé szabályozottak voltak, a kontinentális Európában az elmúlt két évtized során több országban is reformintézkedéseket vezettek be a vénymentes gyógyszerek forgalmazásának deregulációja érdekében. Ennek eredményeként Dániában és Norvégiában bizonyos készítmények a gyógyszerári szektoron kívül, gyógyszertárak által működtetett speciális kereskedelmi helyiségekben és más engedélyezett helyeken is forgalmazhatók. Hollandiában bizonyos OTC-gyógyszerek drogista felügyelete mellett szupermarketekben működő drogériákban, ill. drogériaosztályokon forgalmazhatók. Ezenkívül egy erőteljesen korlátozott választék szupermarketekben és benzinkutaknál is elérhető. Ez utóbbi Angliában is érvényes. A jelentés szerint az Egyesült Államokban a vénymentes gyógyszerek eladását gyakorlatilag semmi nem korlátozza. Ezzel szemben Ausztriában, Belgiumban, Németországban, Finnországban, a vénymentes gyógyszerek továbbra is csak gyógyszertárakban forgalmazhatók.

A jelentés szerint a dereguláció tendenciálisan a forgalmazó helyek számának növekedését eredményezte, ám inkább urbánus környezetben, vidéken alig. Dániában az OTC-készítmények kétharmadát, Norvégiában a felét továbbra is gyógyszertárakban adják el. Sőt, Svédországban a résztvevők háromnegyede válaszolta, hogy ezeket gyógyszertárból vásárolja. Ezzel szemben Hollandiában a vénymentes gyógyszerek mindössze 13%-át adják el gyógyszertárban.

Az átfogó deregulációs intézkedések egyes országokban a piac fokozott koncentrációjához vezettek. Norvégiában és Svédországban például a reformok az

OTC-k forgalmazásának liberalizációja mellett a gyógyszertárak tulajdonviszonyainak szabályozására is kiterjedtek. Norvégiában ez a folyamat fokozott mértékű vertikális és horizontális integrációt eredményezett. Ennek következtében a gyógyszertárak 80%-a a három legnagyobb nagykereskedelmi cég egyikének tulajdonában van. A verseny fokozódása helyett tehát heterogén oligopóliumok uralta piaci struktúrák keletkeztek. Svédországban az állami monopólium megszüntetése folytán ugyancsak kevés gyógyszertárlánc jött létre.

A szerzők nem tapasztalták, hogy a deregulációs intézkedések folytán az OTC-gyógyszerek tartós árcsökkenésére került volna sor, jóllehet a verseny szabályai szerint csökkenniük kellett volna. Sőt, Dániában áremelkedésre került sor. A gyógyszertáron kívüli forgalomban az árak alacsonyabbak voltak, mint a gyógyszertárakban.

Az elemzés eredményei szerint az OTC-készítmények forgalmazásának deregulált piaca nem vezet szükségképpen a fogyasztók helyzetének jobbulásához. A szerzők ajánlása az osztrák törvényhozóhoz, hogy kezelje valamivel restriktívebben a gyógyszerek gyógyszertáron kívüli forgalmazását.

Egyes európai országokban bevezetett reformintézkedések:

- 1991: Az Egyesült Királyságban megnyílt az első szupermarketben működő gyógyszertár.
- 1999: Németországban engedélyezték egyes növényi eredetű készítmények és táplálék-kiegészítők drogériákban, szupermarketekben és diszkontokban való árusítását.
- 2000: Lengyelországban engedélyezték egyes vénymentes gyógyszerek korlátozott kínálatának gyógyszertáron kívüli forgalmazását.
- 2003: Dániában engedélyezték bizonyos nikotinhelyettesítők, orrcseppek és gyomorsavlekötők gyógyszertáron kívüli árusítását.
- 2003: Norvégiában engedélyezték 33 hatóanyag – egyebek között nikotinhelyettesítők, analgetikumok és orrcseppek – gyógyszertáron kívüli árusítását. 2009-ben a listát bővítették.
- 2005: Portugáliában engedélyezték minden vénymentes gyógyszer gyógyszertáron kívüli árusítását.
- 2006: Olaszországban engedélyezték a vénymentes gyógyszerek speciális engedéllyel rendelkező kereskedelmi egységekben (*parafarmacia*) való árusítását. Bizonyos vénymentes gyógyszerek gyógyszerész felügyelete mellett a szupermarketek kijelölt helyein árusíthatók.
- 2009: Svédországban engedélyezték bizonyos vénymentes gyógyszerek gyógyszertáron kívüli árusítását
- 2010: Franciaországban bizonyos vénymentes gyógyszerek a gyógyszertárak szabadpolcairól megvásárolhatók.
- 2011: Dániában a vénykötelesség köréből kikerülő gyógyszerek két évig automatikusan gyógyszertáron kívül is árusíthatók.

Kontakt:

Dr. Thomas Czypionka

Tel.: +43/1/599 91-127 ;

email: thomas.czypionka@ihs.ac.at